

СТАНОВИЩЕ

на съдията Нено Неновски по конституционно дело № 18/91 г.

Към решението на Конституционния съд излагам допълнителни съображения:

1. За възникване на статуса на народния представител в цялата му пълнота е необходимо по силата на Конституцията наличие на няколко взаимосвързани юридически факта - валиден избор (той самият предхождан от поредица правно необходими фактически условия), конституиране на Народното събрание, полагане на клетва. Основен е фактът на избора. Но проявата на неговата оправомощаваща сила е обусловена от останалите. Клетвата, както се вижда от чл.76 от Конституцията, е елемент от конституирането на парламента, без което проявата и реализацията на пълномощията на народния представител не са възможни. Клетвата обаче може да има и самостоятелно значение като задължение за народните представители, които по независещи от тях причини не са положили клетва при конституирането на Народното събрание. Следователно оправомощаващата (правопораждащата) сила принадлежи в последна сметка на целия фактически състав, без това да изключва различната роля на отделните му елементи.

Според противното становище оправомощаващият акт е изборът и той е достатъчен, за да възникнат и да съществуват (!) пълномощията на народния представител. Не трябва да има спор за това, че правопораждащ юридически факт е изборът. Пълномощията на народния представител обаче възникват реално в своята цялост само при наличие на съвкупност от юридически факти, на юридически фактически състав, който може да се очертае чрез анализ на Конституцията и Избирателния закон. Изборът, за да породи съответните правни последици, трябва самият той да бъде последван от допълнителни юридически факти, каквито са само конституирането на Народното събрание и клетвата. Клетвата има значение и за статуса на Народното събрание като орган, и за статуса на народния представител. Щом повече от половината избрани народни представители не положат клетва, парламентът не би бил конституиран, а с това и пълномощията на народния представител биха били имагинерни, без практическо значение. Ако още с избора възникват някои права за народния представител (вж. чл.75, изр. второ, чл.75, ал.1 от

Конституцията), то тяхната единствена цел е да се създадат условия за конституиране на парламента.

Абсолютизирането на самостоятелното значение на избора и пренебрегването на останалите необходими юридически факти могат да доведат до нежелани от гледище на ефективността и престижа на законодателния орган и на народното представителство явления - избраният може да откаже да участва в първото заседание на Народното събрание, да откаже да се представи и да положи клетва и по-късно, да замине неизвестно къде. При такова положение няма конституционно основание да се запазва докрай мандатът му. Обратното би било против духа на Конституцията и против самата идея за народното представителство. Защото в подобни случаи избраният на практика не представлява своите избиратели и народа като цяло, както това се предполага в чл.67, ал.1, изр.1 от Конституцията.

2. Нормата на чл.76, ал.2 е задължаваща, в нея е формулирано задължение, което се носи пред народа като източник на държавната власт. Задължението идва от тази конституционна норма при поява на факта на избора. Нормата е и императивна, не предоставя възможност за друго поведение, освен едно-единствено - полагането на клетва. Като се има предвид обаче текстът на клетвата, става ясно, че задължението за полагане на клетва не се свежда до определено действие, а означава поемане и на други задължения. По-точно става дума за изискване да се извърши действие, с което се поемат задължения. Това е своеобразно задължение за поемане на задължения: народният представител да спазва Конституцията и законите (тук няма пълно повторение на нормата на чл.67, ал.2, която има свое съдържание и от която могат да се извлекат и права); народният представител да се ръководи от интересите на народа. Текстът на клетвата, включен в тъканта на нормата, в нейното предписание, сам придобива нормативен характер, от него произтичат задължения.

3. Отказът да се положи клетва по същество означава липса на съгласие за упражняване на правата и изпълнение на задълженията на народния представител в съответствие с волята на народа, изразена по общ начин в Конституцията и конкретно с акта на избора. Без съгласието не е възможно да се обективира оправомощаващата роля на народния вот, тъй като отпада необходимата за това връзка между представляван и представител. Само в рамките на такава реално съществуваща връзка вотът генерира представителни пълномощия, защото съгласието, което се крие в клетвата, е положителен отговор на този вот. Поради това щеше да е по-логично, ако

съдът беше приел, че правните последици от неполагането на клетвата засягат както пълномощията, така и мандата на народния представител - към правнорелевантно упражняване на пълномощията си той не би трябвало да може да пристъпи, а мандатът му, като изпразнен от съдържание, би трябвало да се сметне, че се прекратява. (Пълномощията разбирам като конкретни прояви или елементи на мандата.) По такъв начин щеше да се избегне известната непоследователност: при неполагане на клетва не се встъпва в изпълнение на пълномощията и заедно с това мандатът остава в сила и тече във времето. Правните последици в случая би трябвало да бъдат сходни с правните последици на оставката.

Поддържам решението, тъй като с него се постановява, че клетвата има и правно значение.